

ZÁRÓDOLGOZAT

GYURCSIK BETTINA

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus
Szőlészeti és Borászati Intézet
Mezőgazdasági kisvállalkozások pályázati
lehetőségei és annak hatásai
ZÁRÓDOLGOZAT

Gyurcsik Bettina B87FNH

Szőlész-borász felsőoktatási szakképzés

Belső konzulens Taranyi Dóra Ágnes tanársegéd

Gyöngyös

2024

Tartalom

1.Bevezetés.....	1
2. Szakirodalmi feldolgozás	2
2.1 Téma bemutatása.....	2
2.2 A magyar agrárium helyzete.....	2
2.2.1 Agrárpiacot veszélyeztető tényezők	3
2.2.2 Agrárpiaci vállalkozások	4
2.3 Az őstermelői tevékenység.....	5
2.3.1 Adózási szabályok őstermelők esetén:	6
2.4 Őstermelők családi gazdasága.....	7
2.5 Családi Mezőgazdasági Társaság	8
2.6 A bor szféra helyzete a világban.....	8
2.6.1 Európai borágazat.....	9
2.7 A magyar bor	12
2.7.1 Magyarország bortörténete a filoxéra előtt.....	12
2.7.2 Magyar borágazat a filoxéra után	14
2.8 A KAP mint finanszírozási alap az EU mezőgazdasági felzárkóztatásához.....	16
2.8.1 KAP eszközei:	17
2.8.2 Célkitűzések	17
3.Esettanulmány	19
3.1 Finanszírozási lehetőségek a borágazat számára.....	19
3.1.1 Vidékfejlesztési Terv	19
3.1.2 Borászati üzemek kapacitásnövelése	19
3.1.3 Alapszintű jövedelemtámogatás	20
3.1.4 Újraelosztó támogatás	20
3.1.5 Fiatal Gazda Program.....	20
3.2 Gyakorlatom helye: A Balaton-felvidéki borvidék.....	22
3.2.1 A Balaton-felvidéki borvidékről	22
3.3 Szakmai gyakorlati hely bemutatása	26
3.3.1 Bemutató	26
3.3.2 Termelői kapacitás.....	28
3.3.3 Támogatások lehetősége.....	29
3.3.4 Támogatás hatása a vállalkozásra.....	31
4. Összefoglalás.....	33
4.1 Szakmai gyakorlat hatása	33
4.2 Önálló gondolatok és kritika	34
5. Irodalmi jegyzék.....	36
6. Hivatkozásjegyzék	38

7. Említett jogszabályok, rendeletek	40
8.Ábrajegyzék	42
9.Kötelező nyilatkozatok.....	43

1.Bevezetés

Záródolgozatom alapját az előzetesen megszerzett, a szakmai gyakorlatom alatt tapasztalt és szakirodalmi információk képezik.

A szakmai gyakorlatom elkezdésénél fontos szempont volt, hogy olyan helyen tudjak gyakorolni, amely valamelyest közel áll az érdeklődésemhez és személyes szálak is fűznek hozzá esetlegesen. Mivel lakóhelyemen, Mosonmagyaróváron semmilyen releváns borászati- vagy szőlészeti vállalkozás és szőlőültetvény nem található így egyértelmű volt, hogy a lakhelyemen kívül kell keresnem egy befogadó helyet, mely vagy könnyen megközelíthető és/vagy valamilyen szálláslehetőség rendelkezésre áll abban az esetben, ha a gyakorlati hely tőlem messze található. Származásomat tekintve ugyan gyöngyösi vagyok s családom egy része a mai napig a Mátrai Borvidéken belül lakik, viszont a gyakorlatomat végül egy másik borvidéken töltöm le.

Gyakorlatomat egy a Balaton-felvidéki Borvidéken található östermelőnél kezdtem el, akire személyes kapcsolatokon keresztül találtam. A Balaton északi partja és a Balaton-felvidék igen közel áll a szívemhez, hisz rendkívül sokszínű és több fajta kikapcsolódási lehetőség van a környéken, emiatt nagy jelentőséggel bír a borászati és (bor)turisztikai tevékenység a régióban. Egyre több új vállalkozás és borász jelenik meg a piacon a csökkenő borfogyasztási tendenciák ellenére, így az új borágazati résztvevőknek igazán nehéz dolguk van a piacra való betörésben a magas költségek és túlkínálat miatt. Gyakorlati helyemet egy fiatal, lelkes borász hölgnél töltöm, aki nemrég kezdett ezen fajta tevékenységbe melyet saját forrásból fedezett eddig. Fő profiljuk a borászati tevékenység, s emellett kézműves termékek értékesítésével is foglalkoznak. A későbbiekben vendéglátással és borturizmussal is szeretnének foglalkozni.

2. Szakirodalmi feldolgozás

2.1 Téma bemutatása

Záródolgozatomon keresztül szeretném bemutatni a magyar agrárium működését, az elérhető vállalkozási formákat s hogy milyen pályázati lehetőségei vannak azoknak, akik valamilyen mezőgazdasági, borászati vagy borturisztikai vállalkozásuk van. A szakirodalmi rész után azt akarom átadni, hogy milyen hatással lehetnek ezek a pályázati források egy-egy vállalkozás életére és szakmai fejlődésére. Fontos megemlíteni, hogy a jelenlegi rohanó világunkban, ahol folyamatos a fejlődés, s fenyegető geopolitikai történések, extrém időjárási viszonyok és infláció van, ott nagyon nagy teher van a vállalkozókon. Az elmúlt években bekövetkezett változások csakúgy, mint a COVID-19, globális felmelegedés és egészségtudatos életvezetés okán általánosságban elmondható, hogy az alkoholfogyasztás világszinten csökkenő irányt mutat s ez a borfogyasztásra is igaz.

A magyar borágazatra az alkoholfogyasztás csökkenésén kívül még a más alkoholtartalmú italok iránti kereslet növekedés, magasabb árak és túlkínálat is negatívan hat (Horkay, 2023), így elmondhatjuk, hogy a piacra friss belépő vállalkozóknak rengeteg nehézséggel kell szembenéznük. Ahhoz, hogy gazdaságilag kielégítő legyen a tevékenységük és be tudjanak törni a piacra valami nagyon egyedit kell nyújtaniuk, esetleg többfajta szolgáltatással kell rendelkezniük vagy magasabb árazást kell bevezetniük mely azonban egyes társadalmi rétegeket eltántoríthat a vásárlástól. Sajnos elmondható, hogy a borágazat nehezebben és lassabban reagál a trendekre és változásokra hisz minden termelőnek és borvidéknek megvan a maga stílusa, mely kötöttebb.

Egy vállalkozás elindítása tehát embert próbáló feladat hisz nemcsak pénzügyi, hanem pszichológiai és fizikális akadályokba is ütközhetünk melyekkel előzetesen nem számoltunk.

2.2 A magyar agrárium helyzete

El kell mondanunk, hogy összességében az elmúlt három évtized kedvezett a vállalkozások megalapításának. Az 1989-es rendszerváltás hatására új vállalkozási formák jöttek létre. Főként az Európai Unióba való csatlakozásunknak köszönhetően igen átalakult a piaci részesedők felosztása, s a kis- és középvállalkozások aránya erősen növekedett az említett időszakban.

Ugyan nőtt az új vállalkozók száma, a mezőgazdasági tevékenységet folytatók aránya csökkent a korábbiakhoz képest hisz ez egy igen szakmunka és tőke igényes szektor, ahol az időjárás és piaci változások nagy kockázatot jelentenek a vállalkozások túlélésében.

Az elmúlt közel három évtized alatt a mezőgazdasági-, erdőgazdálkodási és halászati szereplők piaci szerepvállalása és a részesedésük a bruttó hozzáadott értékből jelentősen lecsökkent, s az 1995-ös 8.5 %-ól 3.7%-a csökkent 2022-ig, ám tavaly ez 5.4 % volt mely egy igen pozitív változás tavalyelőtthöz képest. (KSH, 2023) Ezek az adatok tökéletesen bemutatják, hogy az agrárpiac részesedése körülbelül a felére csökkent.

2.2.1 Agrárpiacot veszélyeztető tényezők

- klímaváltozás miatti aszály, extrém időjárási körülmények melyek negatívan hatnak a termésmennyiségre
- vidék elnéptelenedése-> kevesebb a mezőgazdasági munkára hajlamos lakosság
- elöregedő gazdaságszervezet, mely az iskolázott népesség arányának növekedésével köthető össze (képzettebb vállalkozásirányítók)
- magas költségek
- alacsony bérek
- idő- és munkaigényes tevékenység
- nagyobb birtokméretek
- szigorú Európai Unió szabályzások a klímaváltozás és járványok megfékezésére
- gabonapiaci válság
- energiaválság
- túlzott import, melynek hatására csökkenhet a hazai agrárpiaci szereplők jelentősége
- termőföldek árának növekedése-> legnagyobb arányú drágulás a szőlő- és gyümölcstermő területeknél van, melyeknek ára az elmúlt másfél évtizedben több mint háromszorosára növekedett

2023-ra 196 ezerre csökkent az agrárgazdaságok száma, mely majdnem húsz százalékkal kevesebb a Covid kezdeti számokhoz képest (KSH, 2023). Általánosan elmondható, hogy az efféle tevékenységgel felhagyóak nagyrészt kisebb területtel rendelkező termelők voltak, s emiatt csökkent a résztvevők aránya, de nőttek az egy gazdasághoz tartozó területek aránya,

azaz nagyobbak lettek a birtokok. Fontos megemlíteni, hogy talán az egészségtudatos életvezetés és vegetáriánus étrendek követők számának növekedése miatt is, de növekedett a növénytermesztéssel foglalkozók aránya míg az állattartásban részt vevők száma csökkent a korábbiakhoz képest.

Nem elfelejtendő, hogy a mezőgazdasági munkákat végzők sokszor alulfizetettek, s globalizáció és szabad munkaerő áramlása hatására a szaktudással rendelkező emberek jobb életet keresve elvándorolnak szülőhelyükről. Ennek következményeként itt magasabb az alacsonyabb iskolázottságúak aránya s jellemző a lakosság elöregedése. Ugyan ezen adatok általánosabban vannak jelen a vidéki településeken, azonban területi különbségek is észrevehetőek így vannak olyan régiók melyek rosszabb pozíciót töltenek be a felzárkóztatás és fejlődés tekintetében. Ezen jellemzők mind-mind hozzájárulnak a kkv-k működéséhez, melyek ugyan előremutató tendenciát mutatnak a múlthoz képest, viszont az EU-s adatokhoz képest a magyar agrárpia kis- és középvállalatoknak még rendkívül sok fejlődésre van szükségük ahhoz, hogy felzárkózzanak európai társaikhoz.

2.2.2 Agrárpia vállalkozások

Ahhoz, hogy a felzárkózás sikeres legyen rendelkezünk kell egy részletes tervvel az az, hogy mit, hogyan és miért csinálunk, ki a célközönségünk. Azután, hogy meghatároztuk céljainkat és víziókat, az esetleges kockázati tényezőket is be kell építeni a tervünkbe, hisz enélkül nem tudunk optimálisan dolgozni a siker érdekében.

Ugyan ezen faktorok szerencsétlen hatással lehetnek a tevékenységünkre, de ezek azok a tényezők melyek nagyrészt mindenhol jelen vannak, így inkább az előzetesen említett jellemzők lehetnek igazán hátráltatóak az agrár szektorban működők számára.

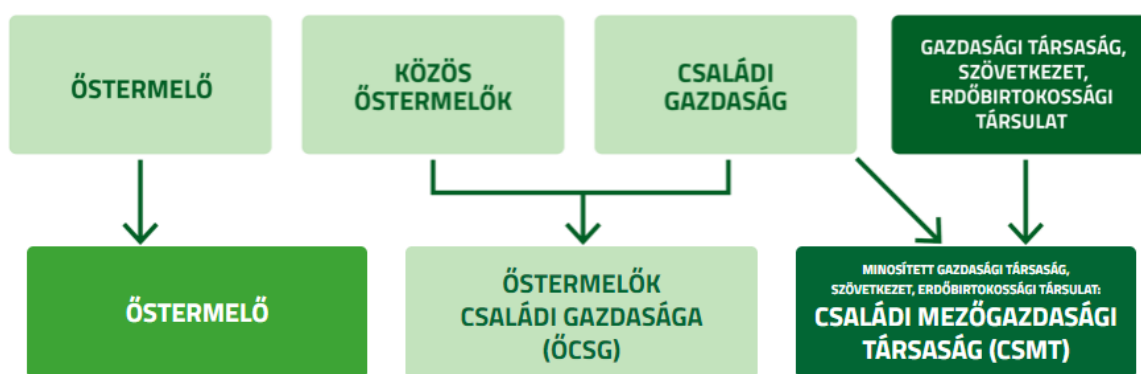
Az agrárszektorban jelen levőket több szempont szerint csoportosíthatunk. Összeségében elmondhatjuk, hogy a különbség a működési formák egyenes irányú kapcsolatban állnak a tevékenységben jelen levők számával, valamint bevételeik mértékével többek között.

A 2020.évi új CCCXXIII. családi gazdaságokról szóló törvény (Országgyűlés, 2020), amely 2021. január 1-én lépett érvénybe, alapjaiban megváltoztatta az őstermelői rendszer működését. Ez az új agrárpia szabályozás megreformálta az őstermelők működésének milyenségét, mely szerint új adózási és működési keretek közt tudnak a vállalkozók effajta tevékenységet üzni. Ez

az újonnan bevezetett rendelkezés kedvezőbb adózási és működési feltételeket ígért a szakmában vállalkozni kívánó szakembereknek.

Ez alapján a következő működési formákat különböztetjük meg melyet az alsó 1-es ábrán láthatunk:

- őstermelő
- közös őstermelők
- családi gazdaság
- gazdasági társaság, szövetkezet, erdőbirtokossági társulat

1.Ábra Agrárpiaci szereplők vállalkozási formái Forrás: <https://www.nak.hu/hatosagi-szakmai-ugyek/csaladi-gazdasagok/csg>

A feltüntetett működési rendszerek közt az az alapvető különbség, hogy az őstermelőn kívüli vállalkozási formák esetében mindig egy társas működési formáról beszélünk, míg az őstermelő tevékenységét végezheti egyedül bárki segítsége nélkül. A 2019-es KSH adatok alapján elmondhatjuk, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozások kb. 97 % százaléka egyéni gazdaság, s a csak a fennmaradó részt teszik ki a társas gazdaságok és szövetkezetek.

2.3 Az őstermelői tevékenység

Az **őstermelői** vállalkozást vezető személy minimum 16 éves, s ahhoz, hogy tevékenységét ebben a formában tudja végezni, csak a maga gazdaságában tevékenykedhet s a Nemzeti Agrárkamrai nyilvántartásban szerepel (megszűnt az őstermelői igazolvány köteleesség). Tevékenységi körét a földforgalmi törvény 5. § 18. pontja tartalmazza, mely szerint végezhet mező és erdőgazdasági munkát. Az őstermelők státusza lehívható az említett hatóság weboldalán a kért adatok megadásával (pl. név, születési dátum, nyilvántartási szám stb.)

(NAK) Östermelői munkáját nem végezheti egyéni vállalkozóként, mely alatt egy eltérő működési rendszert élünk. Az előállított terméket/terményt a múltban csak és kizárólag az azt előállító személy árusíthatta, de az új szabályok szerint ezt egy közvetlen családtag vagy beosztott is megteheti. Az értékesítés esetében kötelező feltüntetni, hogy a termék saját tevékenységből származik. Östermelő lehet valaki meglevő munkaviszony mellett is.

Nagyon fontos változás, hogy több fajta tevékenységre ad lehetőséget a szabály, ezáltal kibővül az általunk felajánlható szolgáltatások köre, mely nagyon kedvező hatással lehet vállalkozásunkra (NAK, Györffy Balázs). „A családi gazdaságról szóló 2020. évi CXXIII. törvény 2. § c) pontja alapján kiegészítő östermelői tevékenységnek minősül a falusi- és agro turizmus, kézművesipari tevékenység, fűrészáru-feldolgozás, takarmány-előállítás, mezőgazdasági termékből élelmiszer előállítása mező-, erdőgazdasági tevékenységből származó termékfeldolgozás kivételével, ha az a saját gazdaságban előállított alapanyag felhasználásával történik és nem haladja meg az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott mennyiséget, dohányfeldolgozás, bioüzemanyag-előállítás a mező-, erdőgazdasági tevékenység során keletkezett melléktermékek, növényi és állati eredetű hulladék hasznosítása, nem élelmiszercélú feldolgozása, valamint az ezekből a termékekből keletkezett termékek közvetlen termelői értékesítése, továbbá mező- és erdőgazdasági szolgáltatás.” Gondoljunk csak a falusi- vagy borturizmusra és vendéglátásra, mely egyre inkább teret nyer a mai rohanó világunkban, ahol sokan csak a vidék által nyújtott nyugalomra, élményre és gasztronómiai szolgáltatásokra vágnak. Ezentúl a továbbiakban mód lesz a termékek feldolgozására adott mértékig, valamint a kiegészítő tevékenységre is melyből származó jövedelmünk maximum a fő tevékenységünkből származó bevétel egynegyede lehet. Ha a kiegészítő tevékenységünkből jövő bevétel meghaladja az adott értéket akkor más adózási szabály lép érvénybe. Az östermelői igazolvány megszűnésével az értékesítési betélap az adóügyi kötelezettségek teljesítésére szolgál, azaz ez egy alap nyilvántartás. Ezen kívül lehetőségünk van más dokumentumban vezetni az alapnyilvántartást mely lehet „naplófőkönyv, pénztárkönyv, bevételi és költségnyilvántartás, bevételi nyilvántartás” is. (NAK, Gera I.)

2.3.1 Adózási szabályok östermelők esetén:

- Adómentes a bevétel a mindenkori minimálbér négyszeresét meg nem haladó mértékig, melynek határértéke 1 millió 392 ezer forint. Erről adóbevallást sem kell készíteni. Nem

kell személyi jövedelemadót és szociális hozzájárulást sem fizetni, utóbbit abban az esetben, ha a vállalkozó biztosított. Ennek a mértéke 15%.

- Átalányadózás van abban az esetben, ha az őstermelő bevétele 1.392 millió forint és 13.92 millió forint közt van (az éves minimálbér ötszörösét meg nem haladó összeghatárig)
- A 13.92 millió forint és 27.84 millió (éves minimálbér tízszeres szorzatának értékéig) forintig terjedő jövedelemre a következő adózási szabály vonatkozik:

13.92 millióig átalányadó van életben, s az ezt meghaladó érték után kell személyi jövedelemadót fizetni. Példa: Bevételünk 15 millió forint= $15.000.000 - 13.920.000 = 1.080.000$ forint 10 százaléka tekinthető adóalapnak melyből 15 %-ot kell adóznunk. Ennek az összege $1.080.000 \times 0.10 \times 0.15 = 16.200$ azaz 16200 forint személyi jövedelemadót és szociális hozzájárulást kell fizetnünk a egymillió nyolcvanezer forintos plusz bevételünkre míg a 13.92 millió forintra az átalányadó mértéke van érvényben. (NAV, 2023)

A 2024 január 1-én bevezetett 2023. évi LXXXIII. törvény értelmében új bevallási lehetőségeket biztosítanak az őstermelők számára, s az eddigi papíralapú bevallási forma mellett lehetőség lesz a NAV által készített és elektronikus bevallásra is (NAK, dr. Buzás Tivadar, 2024). Ahogyan a korábbiakban említésre került az őstermelők családi gazdaság keretei közt is folytathatnak termelői tevékenységet, viszont ebben az esetben minimum 2 termelői tagról beszélünk, akik közvetlen rokoni kapcsolatban állnak egymással. Ugyan nem kötelező főállásban művelni ezt a tevékenységet viszont elvárt minden tag közreműködése. A gazdaság létesítéséhez szerződésben rögzítik a következő információkat:

- vállalkozáshoz kapcsolódó területek, használt eszközök és az ebből fakadó anyagi javak
- jogi esetekben eljáró személy
- tevékenységi terület
- résztvevő családtagok közreműködési formája
- gazdaság székhelye

2.4 Őstermelők családi gazdasága

Ahogyan az őstermelők esetében, úgy az ŐCSG vállalkozást is a Nemzeti Agrárkamara veszi nyilvántartásba, melyhez szükség van az eredeti alapító szerződésre és a rokoni viszonyt igazoló dokumentumra is. Egy ember csak egy ŐCSG tagja lehet s minden tag értékesítheti az

előállított terményt vagy terméket. A félreértések elkerülése végett fontos írásba foglalni, hogy a tagok milyen arányban vannak jelen a vállalkozásban hisz ennek hiánya nélkül a tagok egyenlő arányban kapják a nyereséget csakúgy, mint ugyanolyan mértékben felelnek a közterhekért és veszteségekért. Átalányadózási szempontból ugyanolyan besorolás alá tartoznak, mint egy általános őstermelő, viszont az adózási határérték mindig annyival szorzandó, mint ahányan vannak a vállalkozásban (maximum 4×27.84 millió forint) 111.36 millió forint határértékig. (NAV, 2023)

2.5 Családi Mezőgazdasági Társaság

Ezen felül meg kell említeni a Családi Mezőgazdasági Társaságot, amibe a Minősített Gazdasági Társaságok, Szövetkezetek és Erdőbirtokossági Társulatok tartoznak bele. Ezen vállalkozási forma hasonló jellemzőkkel bír, mint az Őstermelők Családi Gazdasága, azaz:

- minimum két tagja van
- résztvevői közvetlen családi kapcsolatban állnak egymással
- erdő-, mezőgazdasági és a Ftv. szerinti munkákkal foglalkozik

Az, hogy milyen adózási szabály vonatkozik a közreműködő tagra attól függ, hogy munkája után munkabért kap-e vagy osztalékot. Abban az esetben, ha közreműködése miatt díjazás illeti, akkor az nem saját tevékenysége és így adóköteles a jövedelme. Amennyiben osztalékot vesz ki a cégből, akkor 15% SZJA-t és 13% szociális hozzájárulást kell fizetni a hozzájárulás felső határáig. (NAV)

Ahogy a korábbiakban is említésre került az agráriumban részt vevők száma markánsan csökkent az elmúlt évtizedekben, s a COVID-19 utáni időszakban is. Ennek okait a fentebb bemutattam.

2.6 A bor szféra helyzete a világban

A következőkben a szőlő és bor szférát szeretném bemutatni, s hogy a KAP keretében milyen pályázati lehetőségeik vannak Magyarországon.

A szőlő az egyik legrégebb óta és legtöbb fajtában termesztett növény melynek őshazája Kaukázusban található (Dr. Fülöp et al, 1995), s ez közel hatezer éves múltat tekint vissza. A különböző új birodalmi felállások, háborúk és népvándorlások nyomán a szőlő rendkívül széles körben terjedt el, de a legnagyobb szőlőtermesztő és ezáltal borkészítő országokat Európában találjuk, Franciaország, Olaszország és Spanyolország foglalja el az első három pozíciót a top 10-es listán. (OIV, 2023)

Az 1800-as években megjelenő Filoxéra (gyökértetű) járvány elmondhatatlan mértékű kárt okozott a világ szőlőültetvényein, s Chilén kívül szinte minden bortermelő országban új ültetvényeket kellett létesíteni. Az említett élősködőre jellemző, hogy az amerikai szőlőfajták immunisak rá, valamint a magas kvarctartalmú talajban nem képes túlélni. Emiatt a Filoxéra vész megjelenése után amerikai fajták gyökerére oltott oltványok segítségével telepítették újra a megsemmisült ültetvényeket. Az, hogy Chile-be nem jutott el a járvány, a természeti körülményeinek köszönhető, hisz északról kőszivatag, nyugatról a Csendes-Óceán míg délről és keletről az Andok vonulatai veszik körül. Ezen jellemzők szinte lehetetlenné tették a vész megjelenését, viszont mára már ide is eljutott ez a betegség. Ugyan ez az élősködő már ezt az országot is elérte, nem ritka, hogy még eredeti, több mint százéves ültetvényeket találunk az országban vagy eredeti több mint százéves Carmene tökéket (melyről a 80-90-es évekig azt gondolták, hogy Merlot). (HUGH és ROBINSON, 2020)

2.6.1 Európai borágazat

A világháborúk és gazdasági válságok szintén negatívan hatottak a bortermelésre, de az újjáépülés és az Európai Unió megalapítása alapjaiban megreformálta a bor ágazatot. Ugyan a Szovjetuniós tömegtermelés vagy pl. az osztrák borhamisítási botrány is negatív színben tüntették fel az ágazatot, de mindenki azon volt, hogy pozitív és érdemi változások történjenek a minőség javulásának érdekében. A poszt háborús időszakban új technológiákat vezettek be, mellyel még tovább nőtt a már akkor is problémás túlkínálat. Az új Közös Agrárpolitika ugyan próbált erre megoldást találni, de ez csak a 80-as évek végén kezdett megoldódni.

Új bortörvényt vezettek be kilencvenes években, majd ezután több reform is következett, először 2006-ban, majd 2020-ban. Az új rendeletek pozitív hatással voltak az európai borok minőségére, értékesíthetőségére és élvezeti értékére.

Az új szabályozás többek közt kiterjed a következőkre:

- csakúgy, mint az új szőlőültetvények telepítése
- eredetvédelem
- borkészítési módszerek
- használt szőlőfajták
- minimum érettségi fok, azaz C/S arány
- minimum és maximum alkoholtartalom adott bor esetén
- összes és szabad kén tartalom

Amellett, hogy az európai borok kiemelt szerepet foglalnak el a világ bortérképén, nem szabad megfeledkeznünk az elmúlt évtizedekben berobbanó Újvilágról, mely egy teljesen más felfogású borkészítést, új technikák alkalmazását és az out of the box gondolkodásmód elterjedését hozta magával. Elmondhatjuk tehát, hogy az elmúlt két évszázadban jelentős változáson ment keresztül a bor szféra, annak minden negatívumával és pozitívumával együtt.

A múltban tapasztaltakhoz képest megnőtt a fehér- és rozébor termelés és fogyasztás (2.ábra) , míg a vörösborkészítés és ennek fogyasztása negatív irányba mozdult el ahogyan láthatjuk a lenti ábrán is. A mai trendek szerint csökken a vörösbor fogyasztás, mivel az emberek nagy része az illatos, aromás és könnyed fehérborokat keresi. Ez a tendencia hazánkban is megállja a helyét, hisz a boltok tömve van efféle borokkal melyek tökéletesek lehetnek a mindennapokra, valamint áruk is kedvezőbb mint a vörösborok nagy részének.

Figure 3. Breakdown of wine production by colour (average 2000-2004)

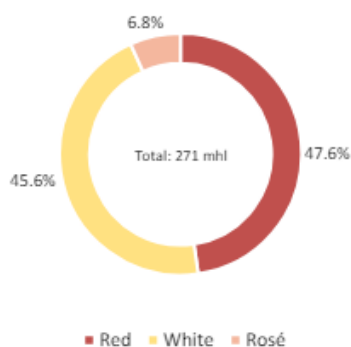
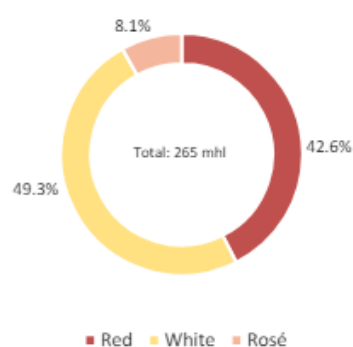

Figure 4. Breakdown of wine production by colour (average 2017-2021)

2.Ábra Szín szerinti borfogyasztási mutató Forrás: <https://vino-joy.com/2023/12/13/global-consumption-of-white-and-rose-wine-overtakes-red/>

Ezzel párhuzamosan megemelkedett a pezsgő, a borpárlatok és szőlő alapú üdítők fogyasztása.

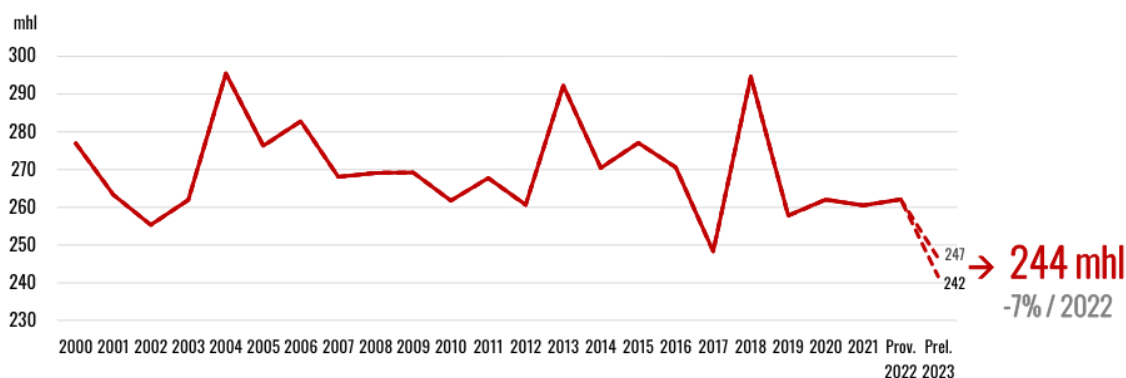
Sajnos az elmúlt években tapasztalt tendenciák még tovább erősödnek, mely szerint a borfogyasztás világszinten csökkenő számokat mutat. Fontos megemlíteni, hogy a

tradicionálisan nem bortermelő országokban megnőtt az egy főre jutó borfogyasztás, mely a magasabb átlagbérekre vezethető vissza. Egyértelmű növekedés látható a következő országokban:

- Egyesült Királyság
- Kína
- Japán
- Benelux államok
- Skandinávia

A bortermelési statisztikákat követve a friss adatok szerint a 2023-as év szignifikáns csökkenést hozott az olasz- és spanyol bortermelésben az extrém időjárási viszonyok (aszály miatt), így jelenleg a vezető helyet Franciaország tölti be a legnagyobb bortermelő országok listáján. A statisztikák szerint az Egyesült Államok, Németország, Portugália és Új-Zéland bortermelése meghaladja az elmúlt évek statisztikáit, míg Chile, Argentína, Brazília és Ausztrália szintén negatív évet zárt a korábbi statisztikákhoz viszonyítva. (OIV, 2023)

A világ huszonkilenc legnagyobb bortermelő országával készített kérdőívek alapján, a 2023-as év bortermelése 7%-kal kevesebb mint tavalyelőtt (3.ábra) és jelenleg ez 244 millió hl körül alakult, s ez az érték 1961 óta (214 millió hl) nem volt ennyire alacsony. Az EU országok termelése kb. 131 millió hl. Ezen országok termelése adja földünk bortermelésének 94% százalékát, s szinten mindegyiküknek szembe kellett nézni valamilyen extrém időjárási körülménnyel legyen az aszály, tavaszi fagy vagy jégeső. A klímaváltozás hatásai tehát a szőlőbor szférát is negatívan érinti csakúgy, mint az agrárpiac más résztvevőit. (OIV, 2023)

3.Ábra Világ bortermelése Forrás:

https://www.oiv.int/sites/default/files/documents/OIV_World_Wine_Production_Outlook_2023_2.pdf

Ugyan a technológiai újításoknak és fegyelmezettebb borkészítésnek hála a borok minősége igen megjavult az elmúlt évtizedekben, az egyre növekvő hőmérsékletek és szélsőséges időjárási körülmények nagyon nehéz helyzetbe hozzák a bortermelőket.

Mivel a szőlő az egyik legkényesebb növény, ami a hőmérsékletet illeti, a globális felmelegedés valós veszélyt jelent a jövőre nézve. Lerövidült nyugalmi szakasz, korábbi rügyfakadás érzékenyebbé teszi a szőlőt az esetleges tavaszi fagyokra, s a magas hőmérsékletek miatt a savak elégnak a tanninok pedig karcosabbak lesznek, mint eddig megszoktuk. A melegebb vegetációs időszak miatt magasabb a gyümölcs cukortartalma és ezzel együtt várható alkoholtartalma is nagyobb az elvártnál, mely a minőség romlásához vezet. (saját tapasztalat)

A borminőség megtartása érdekében érdemes átgondolni, hogy milyen szőlőfajtákkal, dűlőkkel és művelésmóddal dolgozunk hisz ezek döntőek lehetnek a borminőség megtartásának érdekében. Az előrejelzések szerint új piaci résztvevők jelennek meg és nagyobb jelentősége lesz a szőlőtermesztésre a múltban nem alkalmas országoknak, régióknak csakúgy, mint Skandinávia, Egyesült Királyság, Kína vagy Észak-Franciaország. Ugyan Magyarországon is érzékelhető a negatív változás, de elképzelhető, hogy hazánk mezőgazdasági és azon belül szőlészeti jelentősége megnő a jövőben. (OIV, 2023)

2.7 A magyar bor

2.7.1 Magyarország bortörténete a filoxéra előtt

A szőlőtermesztés és egyúttal borkészítés egészen hosszú múltra tekint vissza, hisz már 6 ezer évvel ezelőtt is készítettek bort Ázsiában. A különböző hódítások és háborúk okán hazánkban is elterjedt a szőlőtermesztés, s a honfoglalás előtt itt élő népek, a kelták és a dákok is végeztek ilyen tevékenységet. A Római Birodalom alatt több területen folyt szőlőtermesztés csakúgy, mint a Dunántúlon, déli régióban (Baranya és Tolna megye) vagy a Balaton északi partján. Nem szabad megfeledkeznünk a budai ültetvényekről sem melynek mivoltját különböző tárgyi emlékek bizonyítják. Az elkövetkező évszázadokban országszerte elterjedt a szőlőművelés és

borkészítés, melynek módja nem sokat változott, s az első hegyközségi tevékenységre utaló emlékek az 1200-as évekből vannak.

1860-ban megalapítják az első Vincellér és Kertészképző Tanintézetet, majd a Haszonkertészképző Intézetet. Később ennek a két intézetnek az egyesüléséből alakul majd ki a Kertészeti Egyetem jogelődje. 1835-ben Pozsonyban pezsgőkészítéssel kezdenek el foglalkozni, mely az 1881-től Budafokon is jelen lesz.

A 19. második felében megjelentek különböző a szőlőt érintő megbetegedések a lisztharmat és peronoszpóra, majd 1875-ben az egész Európát érintő filoxéravész mely hazánk ültetvényeinek nagy hányadát elpusztította. Az új telepítések innovatív megoldásokat hoztak csakúgy mint:

- oltványok használata
- talajmozgatás
- támaszrendszerek kialakítás
- növényvédelem
- magas kvarctartalmú, azaz homokba ültetett szőlőtermesztés elterjesztése

Ahogy látható, a filoxéra elleni fellépésnek több kulcspontja van, melyek közül a homokban történő szőlőtermesztés egy forradalmi folyamat, hisz ez a talajtípus immunis az említett vészre, emiatt is lehetséges ilyen talajba telepíteni. Ennek kapcsán nőtt meg az amúgy is nagy jelentőséggel bíró Alföld szerepe, hisz azelőtt nagyrészt magaslaton, dombos vidékeken termeltek csak szőlőt. Sajnos a filoxéravész után a peronoszpóra is hatalmas károkat okozott, s ez ellen a homoki talaj sem nyújtott védelmet, melynek végül a bordó lé elterjedése vetett véget. Ezen időszak rendkívül fontos momentuma volt a magyar bortörténelemnek, hisz a 1893. évi XXIII. törvénycikk bevezetésével egy átfogó reformot hozott. E szerint rögzítették a borvidéki besorolásokat és a régióként ültethető fajtákat, valamint védelembe helyezték a történelmi borvidékeket. Ugyan 1886. évi XXII. törvénycikk értelmében községi előljáróságok voltak, ezen szervezetek nem tudták feladataikat megfelelően ellátni. Ennek okán francia mintára 1894 november elsején érvénybe lépett a „A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről” szóló XII. tv. cikk, mely gyakorlatilag előírta a hegyközségek megalapítását. Ugyan a múltban is volt valamiféle községi szabályozási rendszer, ám az 1875-1893 közti időszakban történt események kritikussága miatt feltétlenül szükség egy új rendszerre.

2.7.2 Magyar borágazat a filoxéra után

Az 1894. évi törvény VIII. fejezete értelmében a termelők érdekképviselőkké csoportosultak országos szinten, s tevékenységük szorosan kapcsolódott az önkormányzatokhoz. A törvény ugyan nem tette kötelezővé a hegyközségek megalapítását, viszont abban az esetben, ha a helyi gazdák minimum egyharmada kérte a helyi hegyközség megalapítását, akkor minden termelőnek be kellett lépnie. Ez nagy előrelépés volt a magyar borszférában, hisz a hegyközségek feladata igen sok mindenre kiterjedt:

- ültetvények ellenőrzése
- betegségek elleni védekezés, közös stratégia
- borvidéken használható szőlőfajták meghatározása
- alkalmazható borászati eljárások rögzítése
- művelésmódok meghatározása
- oltványok megvásárlása stb.

A hegyközségek megalakulása komoly kulturális eseményekkel járt, s előtérbe került az oktatás, szakrális tevékenység és vallásosság. Az első világháborút követő béketárgyalások után igencsak lecsökkentek a szőlőtermő területek az országban, de a régi Magyarország területén még a háború előtti szabályokat alkalmazták, melyek rendkívül jól beváltak. Ugyan a termesztéstechnológia nem igen változott, de fogatos hajtású eszközökkel bővítették a használt eszközök körét. A direkttermő fajták jellemezték ezt a kort a hatósági tiltások ellenére is.

A hegyközségek, mint közigazgatási egységek ilyen formában jól működtek, azonban a Trianoni békét követően az 1929. évi XVII. törvény értelmében egy újfajta felosztást vezettek be, egy háromszintű szervezetet vezettek be s kötelezővé tették a hegyközségek megalapítását azokon a településeken, ahol az összefüggő szőlőtermő területek elérte a 150 kh-t. Az 1938. évi XXXI. tc. tovább reformálta ezt, s előírta a hegyközségek létesítését azokon a településeken, ahol minimum 50 kh szőlőtermő terület található. Ennek az új törvénynek a bevezetésére jelentősen megjavult a borminőség hisz felléptek a borhamisítás ellen. Ezt az Országos Szőlő és Borgazdasági Tanács felügyelte.

A második világháborút követő időszak a magyar agrárium teljes egészét katasztrofálisan érintette hisz a koncepciók perek és államosítás korában rengeteg ember vesztette el

magántulajdonát, s ennek helyét a központi irányítás vette át. Megszűntek a hegyközségek s ezzel párhuzamosan mindent megtettek azért, hogy ellehetetlenítsék a gazdagabb paraszti réteg megélhetését.

A kommunista, szovjet tömegtermelésre beállt gazdaság rettenetes hatással volt a magyar borokra és hírnevükre. Szaktudás nélküli telepítések folytak s az alkalmazott művelésmód (függönyművelés) miatt extra tőketerheléssel kellett számolniuk, mely ugyan nagy hozamot hozott, de ezzel egyenes arányban romlott a magyar borok minősége. Ebben az időszakban jelent meg a gépesítés, mely elengedhetetlen volt a mennyiség termelés szempontjából. Az 1960-as évek a nagy telepítésekről marad emlékezetes melyekhez nagy mértékű állami támogatás állt rendelkezésre. A hetvenes évek és a nyolcvanas évek területcsökkenést hoztak, s kb. egyharmadával csökkentek a szőlőültetvények ebben az időszakban. Elmondhatjuk tehát, hogy a kommunizmus diktatórikus rendszere teljesen megsemmisítette a korábbi agrárpiaci szereplőket, megszüntette az addig jól bevált szabályokat és törvényeket, valamint minden rendszerellenesnek titulált megmozdulást csírájában elfojtott. (Dr. Fülöp et al, 1995),

A rendszerváltás utáni időszak pozitív változásokat hozott s a kommunizmusban megszokott állami gazdaságok helyett ismét magánkézbe kerültek a szőlőbirtokok. Fontossá vált a minőségi szőlőtermelés és borkészítés. A korábbiakkal ellentétben alacsony tőketerheléssel és magasabb lett a tőke/hektár ráta is. Nagyon nagy szerepet kaptak a történelmi értékeink és borvidékeink is, melynek értelmében próbáltak a helyi terroirokra és szőlőfajtákra koncentrálni az optimális minőség elérése érdekében.

A korábbi hegyközségi rendszer újjáélesztésének gondolata kb. a kilencvenes évekre tehető, s ennek nyomán 1994-ben bevezetett CII. hegyközségi törvény bevezetésével újra alkották a megsemmisített hegyközségi szervezeteket. Ennek célja a minőségjavítás, piacképesség fokozása és az eredetvédelmi szabályozás elterjesztése volt. Ugyan új szabályokat hoztak, de némely a háború előtt hozott rendeletet ismét elkezdtek alkalmazni. Az újonnan létrejött hegyközség ellenőrzési munkája példaértékű, s saját tapasztalataink mellett a nagy bortermelő országok szokásait követi.

Az 1997-es CXXI. törvény (új Bortörvény) tartalma nagyrészt megegyezett az Unió szabályozással, azaz az EU-ba való belépésünk után nem kellett érdemi változtatásokat eszközölni annak érdekében, hogy megfeleljünk az Európai Unió által diktált követelményrendszernek. A törvény V. fejezete kitért a borok értékesítésének jogi lehetőségeire, s forgalomba hozatalára melynek értelmében csak a származási bizonyítvány

meglétével lehet forgalomba hozni a borászati termékeket. Ennek meglétét és nyilvántartását a hegyközség vezette. Az elkövetkező évtizedek újabb reformokat hoztak, melynek betartása mindig tagállami kötelezettség.

2.8 A KAP mint finanszírozási alap az EU mezőgazdasági felzárkóztatásához

A magyar szőlő- és borkortermelés elengedhetetlen eleme a Hegyközségek jelenléte, valamint az 1962-ben az Európai Unióban megalkotott Közös Agrárpolitika. A KAP az EU mezőgazdasági rendszere melyen keresztül szeretnék javítani a vidéki helyzetét, s egy minimális felvásárlási árat garantál a gazdáknak minden ültetett növény után. Ennek köszönhetően javul a gazdák pénzügyi helyzete és az árukínálat. Ezen alappillérek közvetlen hatással vannak a hátrányból induló országok felzárkóztatására. Az elmúlt évek történései kapcsán nagy vita zajlik az agrárpolitika megreformálásáról, hisz az extrém időjárási körülmények miatt a termésátlag alacsonyabb, mint a korábbiakban. Emiatt is az Unió fontosnak tartja a fenntarthatóság kérdését és ennek betartását mely jelenleg szemben áll a legtöbb agrárpiaci szereplő álláspontjával. Ugyan az egységesség elve van érvényben, tagállami szinteken minimális eltérés tapasztalható így a harmonizáció még nem tökéletes és dolgozni kell rajta. Ugyan az eddigi reformok kapcsán próbáltak változtatni a költségvetésen a KAP még mindig 44%-át adja az EU teljes költségvetésének. (NAK, 2023)

2.8.1 KAP eszközei:

- Nem EU-s országból származó termékek esetén vámokat vetnek ki, melynek okán az Európai Unióból származó termékek ára kedvezőbb.
- Belső intervenciós ár meghatározása, mely alacsonyabb a szóban forgó termék elvárt áránál. Abban az esetben, ha az adott termék nem kerül eladásra az Unió az intervenciós áron felvásárolja.
- Támogatások melyeknek mértéke függ a megtermelt árutól és művelésmódtól. Az alternatív termelési módszerek esetén magasabb összeg járhat. (KAP)

2.8.2 Célkitűzések

A 2023-as agenda fő célkitűzései közt szerepel a kisebb gazdaságok közvetlenebb segítése, nagyobb rugalmasság tagállami szinten, valamint az EU klímapolitikájának megvalósítása. Mindezen célok eléréséhez a mezőgazdasági termelők kötelesek a KAP által diktált környezetvédelmi irányvonalakat követni. A gazdák támogatása közvetlen kifizetéseken keresztül történik, valamint a vidék felzárkóztatása érdekében fejlesztési beavatkozásokat alkalmaznak. Ezen felül a tagállamok kötelesek minden évben beszámolni az általuk elért eredményekről.

Az új rendelkezések előírják, hogy a tagállamok kötelesek egy stratégiai tervet létrehozni, melyen keresztül teljesíteni a KAP által állított követelményeket. Ennek körében a tagállamok a stratégiai tervben ismertetik, hogy miként használják fel a számukra biztosított támogatásokat, s mik az eszközeik és célkitűzéseik. A stratégiai tervet be kell mutatni az Európai Bizottságnak jóváhagyásra, hisz enélkül nem fogantatható a terv, hisz annak egyeznie kell az EU által meghatározott feltételekkel a harmonizáció jegyében. Ezt követően a tagállamoknak éves szintű jelentés keretében kell beszámolniuk, hogy milyen szintű előrelépést értek el a céljaikkal kapcsolatban.

Az Európai Unió kiemelt feladatai közt tartja a fenntarthatóság kérdését, melynek fontosságát és a sürgősségét a Bizottság Közös Agrárpolitikája is próbálja átadni a mezőgazdasági résztvevőknek. Ennek érdekében törekednek a szénben gazdag talajok megőrzésére vizes élőhelyek és lápok védelme révén. A tagállamok kötelezve vannak arra, hogy stratégiai tervük keretében ösztönözzék a termelőket a környezetbarát és klímasemleges mezőgazdasági és

rendszer létrehozására, s a közvetlen kifizetésének egynegyedét erre kell szánni. Ezen felül plusz támogatásokon keresztül kell ösztönözni a gazdákat a zöldebb, fenntarthatóbb mezőgazdasági gyakorlatok bevezetésére. Ez azt jelenti, hogy az alternatív mezőgazdasági megoldásokat választó gazdák magasabb kifizetéseket és támogatásokat vehetnek igénybe.

A stabilitás és megélhetési biztonság elérésének érdekében a következő változások történnek a támogatási rendszerben (KAP):

- A tagállamok a felelősek azért, hogy 2027-re a támogatási jogosultság értéke ne legyen kevesebb az EU-s átlag 85 százalékánál.
- Abban az esetben, ha a tagállamban a hektáronkénti támogatás elmarad az uniós átlag kilencen százalékatól, akkor 2027-re a különbséget a felére kell leredukálni.
- Az egy termelőre jutó támogatásokat maximum 85 %-kal csökkenthetik abban az esetben, ha a támogatás több mint 60.000 EUR. Emellett a maximális kiutalható összeg 100.000 EUR.
- A tagállamok vállalják, hogy a jövőben a kifizetések egytizedét a kis és közepes gazdálkodások támogatására csoportosítják át. Ettől csak akkor térhetnek el ha tudják igazolni, hogy ezt a célt másképpen is meg tudják oldani.

A fent szereplő rendelkezések és támpontok, 2023-tól vannak érvényben melyet 2018-ban terjesztettek fel a Bizottságban. Nagy részük megegyezik az előző időszak reformcsomagjával (2014-2020) valamint az átmeneti rendelettel mely a 2021-2022 közti időszakra vonatkozik. Az átmeneti rendeletre azért volt szükség, mert a COVID-19 és az EU finanszírozási problémái miatt a 2014-2020-ra célzott rendelkezések egy részét nem tudták érvényesíteni időben így azt később vezették be. E szerint a rendelet meghosszabbította az előző periódusra érvényes szabályokat, keretrendszert, valamint támogatásokat. Fontos megemlíteni, hogy a COVID-19 hatására rengeteg európai gazda igen nehéz helyzetbe került, s megsegítésükre 8 milliárd eurónyi támogatást különítettek el a helyreállítási alapból.

3.Esettanulmány

3.1 Finanszírozási lehetőségek a borágazat számára

A fent tárgyalt Közös Agrárpolitika támogatási rendszere és beavatkozási politikája a magyar borágazatot is érinti. A 2023.október 16-án életbe léptetett a Stratégiai Tervekről szóló 2115/2021/EU rendelet alapján hazánk 2027-ig 27 millió 940 ezer eurónyi forrást kapott a magyar borágazat támogatására. Abban az esetben, ha benyújtott pályázat már az említett dátum előtt el lett fogadva akkor a pályázat benyújtásakor érvényben levő szabályrendszert kell alapul venni. Ez akkor sem változik, ha a pályázati pénzek kiutalása ezután a dátum után történik.

3.1.1 Vidékfejlesztési Terv

Fontos kiemelni, hogy ezen felül a Vidékfejlesztési Terv keretén keresztül lehetőség van a borászati üzemek fejlesztésére is. Ezen források többféle fejlesztési tevékenységre használhatóak fel csak úgy mint:

- Borászati üzemi fejlesztésekre
- Új ültetvények telepítésére
- Borászati marketing tevékenységre
- Melléktermékek lepárlására
- Technológiai újításokra stb.

Emellett további 71 millió euró áll rendelkezésre a szőlőültetvények szerkezeti átalakítására. A támogatás szabályzati rendszerét a Nemzeti Támogatási Program tartalmazza s a kifizetéseket a Magyar Államkincstár intézi.

3.1.2 Borászati üzemek kapacitásnövelése

A borászati gépek beszerzéséről szóló AM rendelet értelmében 2024.04.08. és 2024.04.29. között lehet pályázni. Ennek lényege az üzemek kapacitásának és versenyképességének növelése a borászati eszközpark növelésével melyet az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap finanszíroz.

- Östermelők és kkv-k esetén Budapest a nettó vételár 40%-át térítik meg, ugyanez a vidéki vállalkozások esetén 50%, nagyvállalatoknál ez 20 és 25% mely attól függ, hogy a vállalkozás a fővárosban vagy más településen van.
- A pályázati pénz a borászati eszközpark bővítése mellett engedélyezi az adminisztrációs feladatokhoz szükséges gépek beszerzését, valamint a logisztikához és energetikai fejlesztésekhez szükséges eszközöket.
- A kért berendezések nem szerepelhetnek a Vidékfejlesztési Program támogatási listáján.
- Az üzem érvényes működési engedéllyel kell, hogy rendelkezzen.
- A vállalkozás nem lehet nehéz helyzetben és felfüggesztés alatt sem állhat. Ezen kívül a kisüzemek kivételével érvényes adóraktári engedély kell, hogy legyen.

3.1.3 Alapszintű jövedelemtámogatás

Ez a támogatási forma ez KAP stabilitására épül, melynek lényege, hogy garantálják a gazdák anyagi biztonságát mindenekelőtt. Ez a segítség a legszélesebb támogatási rendszer, melynek keretében egy alapszintű támogatás jár hektáronként a gazdák számára. Erre a támogatásra minden olyan aktív agrárpiaci termelő jelentkezhet, akinek minimum egy hektárnyi termelési területe van, valamint jogszerű földhasználónak minősül. A támogatás mértéke 125 és 169 euro közt van hektáronként, melynek forintosított összegét az Irányítási Hatóság határozza meg. Az erről a finanszírozási formáról szóló szabályzatot a 18/2024. (IV. 9.) AM rendelet határozza meg.

3.1.4 Újraelosztó támogatás

Ehhez a támogatási formához kapcsolódik még az **Újraelosztó Támogatás**, mely a kis- és középvállalkozásokra fókuszálva plusz támogatást biztosít az amúgy már alapellátásra jogosult termelőknek. A támogatás főként a gazdaságilag leginstabilabb vállalkozásoknak kedvez, hisz a 1-10 hektár közt magasabb hektáronkénti támogatás jár, mint ez felett. A felső határ 150 ha.

3.1.5 Fiatal Gazda Program

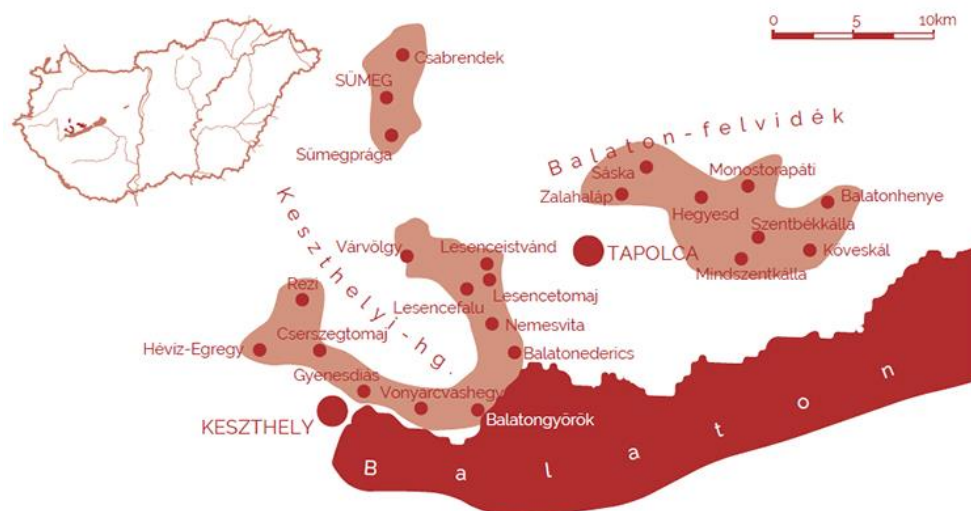
Ugyan jelenleg a Fiatal Gazda pályázat nincs meghirdetve, nemrégiben lehetőség adódott a 18-40 év közötti gazdák támogatására a fent említett pályázaton keresztül. Célja a fiatal gazdák

által alapított gazdaságok támogatása ezzel is fékezve a vidék elöregedését és a fiatal lakosság elvándorlását. Ez ösztönző hatással lehet az új nemzedékekre s biztosítja a hosszútávú mezőgazdasági tevékenységet. A támogatás vissza nem térítendő, viszont több feltétele van:

- Kamarai Nyilvántartás
- Pályázati jelentkezéskor 18-40 év közti életkor
- Maximum 5 éves üzem
- Mezőgazdasági végzettség
- Minimum 10.000 eurónyi STÉ, azaz a Standard Termelési Érték

Ahogy fentebb láthatjuk a Közös Agrárpolitika teret ad a mezőgazdasági vállalkozások bővítésére, fejlesztésére, korszerűsítésére és alapvető feladataik ellátására. A következőkben azt szeretném megvizsgálni, hogy a pályázati pénzek igénybevétele milyen hatással lehet egy vállalkozásra és esetemben a gyakorlati helyemre.

3.2 Gyakorlatom helye: A Balaton-felvidéki borvidék

4. Ábra Balaton-felvidéki borvidék kiterjedése Forrás:

<https://www.boraszportal.hu/magyarorszag-borvidekei/balaton-felvideki-borvidek-28>

3.2.1 A Balaton-felvidéki borvidékről

Eötvös Károly írja:

“A Balaton és Bakony ez a két fősíges természeti tünemény egymást öleli át, egymásra árasztja fényét és sugarát, hagyományait, költészetét. A Balatonfelvidéki borvidék szőlőhegyei pedig értékes gyöngyfüzérként mindenhol ott sorakoznak, ahol e két csodálatos tájegység ölelkezik.”

Szakmai Gyakorlatomat egy Lesenceistvádon található őstermelőnél töltöttem kinek mezőgazdasági munkájáról a későbbiekben szeretnék beszélni.

Lesenceistvánd település Veszprém vármegyében található Nemesvita, Uzsa és Tapolca települések szomszédságában. Lesenceistvánd a Balaton-borrégió s azon belül is a Balaton-felvidéki borvidék egyik csodás települése, mely egyedi fekvésének és természeti kincseinek köszönhetően büszkén felveheti a versenyt a borrégió más híresebb településeivel. A Balaton-felvidéki borvidék az egyik legelismertebb borvidék hazánk 22 borvidéke közül. A borvidék három egységre tagolható, s ugyan területileg a Badacsonyi borvidék is ide sorolható lenne, a Badacsonyi borvidék külön közigazgatási egységet alkot. Területe Keszthelytől Zánkáig tart, ahogy a fenti 4. ábrán láthatjuk. Három körzete van, a Káli körzet a Káli medence mentén, az

Edericsi-Lesencei körzet a Keszthelyi-hegységet követve, valamint a Cserszegi körzet. A borvidékhez tartozó települések listája pedig a következő:

- Balatonhenye
- Hegyesd
- Köveskál
- Mindszentkál
- Monostorapáti
- Szentbékáll
- Balatonederics
- Csabrendek
- Lesencefalu
- Lesenceistvánd
- Lesencetomaj
- Nemesvita
- Sáska
- Sümeg
- Sümegprága
- Zalahaláp
- Balatongyörök
- Cserszegtomaj
- Gyenesdiás
- Hévíz-Egregy
- Rezi
- Várvolgy
- Vonyarcvashegy

Ugyan a teljes terület 5164 hektár, jelenleg ennek csak a töredékén termesztnek szőlőt 639 hektáron. Az említett érték folyamatosan csökkenő tendenciát mutat, hisz az elmúlt kicsit több mint egy évtizedben a helyi szőlőtermő területek a felükre csökkentek mely veszélyeztetheti a borvidék fennmaradását is akár mely történelmi múltra tekint vissza.

A borvidék borkészítési emlékei több mint kétezer évre nyúlnak vissza, hisz már a kelták majd a rómaiak is készítettek itt bort. A középkorra már fontos borkészítési tevékenységek folytak itt, egyházi és magán keretek közt is. Az egyházi fenntartású birtokok az Almási és Salföldi

kolostor részei voltak. A múltban a Balaton északi partján levő mai borvidékek annak idején mind a Balaton melléki borvidék részei voltak. Az 1893-es nagy reform alkalmával a borvidéket egységesen Badacsonyi borvidéknek nevezték mely a rendszerváltásig érvényben volt. Ezután csak a Badacsony hegyet közvetlen körülvevő települések tartoznak a Badacsonyi borvidékhez ma, s a többi területet a Balaton-melléki borvidékhez kapcsolták, melyet 1999-ben nevezték csak át.

A borvidék kulturális és építészeti emlékei közül rengeteg megmaradt s a paraszti présházakon, pincéken kívül jó néhány nagypolgári pince is fennmaradt, melyek művészebb stílusban építettek. Jó példa erre a Festetics présház és a Taverna. A régióra jellemző változatos domborzati viszonyok és a Balaton közelsége csakúgy hat a helyi klímára, mint a talaj összetettségére, mely közvetlen kapcsolatban áll a helyben termesztett szőlőfajtákkal. Száraz, kissé mediterrán jellegű időjárás jellemzi a vidéket, hosszú meleg ősszel mely rendkívül előnyös a szőlő beérésének szempontjából. Az évi napos órák száma kb. 2000 és az átlagos évi csapadékmennyiség 650 mm. Ezen a vidéken találunk több tanúhegyet is, melyek szinte kivétel nélkül vulkáni eredetűek, mint pl. Badacsony, Szent-György hegy vagy a Csobánc. A változatos földtörténeti eseményekre utal a talajtípusok összetettsége hisz találunk itt vályogos, mészköves és vulkáni kőzetekben gazdag talajokat is. Általánosan elmondható, hogy a helyi talaj összetétel rendkívül nagy hatást gyakorol az itteni borokra, egy jó adag ásványos jeleget ad hozzá a borokhoz.

A Balaton felvidéken főként a fehér szőlő fajták vannak előtérben, a legkarakteresebb és elismert borok szinte kivétel nélkül fehér fajtákból készültek ahogy ez látható az 5. ábrán. Az engedélyezett fehér fajták a következők: Chardonnay, Cserszegi fűszeres, Furmint, Hárslevelű, Irsai Olivér, Kéknyelű, Nektár, Olasz rizling, Ottonel Muskotály, Pátria, Pinot Blanc, Rizlingszilváni, Rozália, Rózsakő, Sauvignon Blanc, Sárga muskotály, Szürkebarát, Tramini, Zenit, Zöld Veltelini. Ezen kívül találkozunk kékszőlő fajtákkal melyekből rozé borok készülnek inkább hisz a vörösbor készítés nem igazán elterjedt a régióban. Az engedélyezett kékszőlő fajták: Cabernet franc, Cabernet Sauvignon, Kékfrankos, Merlot, Pinot Noir, Syrah, Turán, Zweigelt

A fentebb felsorolt fajták közül kiemelkedik a Cserszegi Fűszeres, Szürkebarát és Olaszrizling melyek tökéletesen visszaadják a vidékre jellemző terroirt, ásványos, kissé sós, bazaltos jeleget melyet úgy szeretünk a helyi borokban.

5.Ábra Szín szerinti ültetvényarány, diagram saját gyűjtés alapján (7.ábra alapján)

A borvidéken aktív eredetvédelmi szabályok vannak érvényben, melynek értelmében alapvető szőlészeti és technológiai irányvonalakat kell alapul venni ahhoz, hogy valaki a Balaton-felvidéki OEM vagy OFJ meghatározást feltüntethesse palackján. Ezen szabályok mindenre kiterjednek, csakúgy, mint a művelésmód, tőkehozam, min. alkohol, alkalmazható borászati technikák stb. A 2010. augusztus elseje előtti telepítések ugyanúgy használhatják az eredetvédelmi besorolást, viszont az említett dátum után csak abban az esetben, ha megfelelnek a következőknek (Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, 2010):

- Tőkesűrűség minimum 3300 tő/ha kell, hogy legyen
- Sylvoz, Moser (javított Moser), Guyot művelés, ernyőművelés, alacsonyordon művelés, közép magas kordon, magas kordon, bak- és fejművelés művelésmódokkal kell dolgozni

Az eredetvédelem többi pontja nagyjából megegyezik az általánosan elfogadott szőlőtermesztési és bortechnológiai előírásokkal. Pontosabb információért, iránymutatásért a borvidéken felelős hegyközséget érdemes felkeresni. Sajnos elmondható, hogy a borvidéken telepített szőlők aránya egyre csökkenő értékeket mutat, s emiatt is lenne fontos az új vállalkozások és kisebb gazdálkodók támogatása a borvidék fenntartásának érdekében. Az elmúlt kicsit több mint egy évtized alatt felére csökkent a Balaton-felvidéken ültetett borszőlő területek száma, melynek oka több felé kereshető, de a NAK és KAP döntéshozóinak közreműködése nélkül a borvidék nehéz idők elé néz. Az állandó geopolitikai veszélyek, világjárványok és energiaválság sem veszi el egyes szenvedélyes és bátor jelentkezők kedvét az új kihívásoktól.

A régió rendkívül sokrétű programlehetőséget kínál az ide látogatóknak így érdemes turisztikai jellegű vállalkozásban gondolkodni a borkészítés mellett. A Balaton közelsége, a régiót körülvevő hegyek, érdekes természeti képződmények, gasztronómiai élmények, kulturális örökségek és kézműves piacok sok látogatót vonzanak ide évről évre, hisz gondoljunk csak a közelben levő bazaltorgonákra, a balatoni látképre, a tapolcai tavasbarlangra, a Kővirág étteremre vagy a Monostorapátiban levő Liliom piacra.

3.3 Szakmai gyakorlati hely bemutatása

3.3.1 Bemutató

Ennek nyomán alakult meg a Birtok Gasztroház Farkas Ágnes turisztikai szakember, borász és szakács vezetésével Lesenceistvádon, aki tulajdonosként és mezőgazdasági őstermelőként (6.ábra) van jelen. A birtok csodás fekvéssel rendelkező szőlőtermő terület Lesenceistvánd és Lesencetomaj határán. A vállalkozás múltja 2020-ig vezethető vissza mikor is megvásárlásra került az említett 5548 négyzetméter területű szőlőtermő terület, melyhez egy felújítandó parasztház és melléképület is tartozik. Ezen kívül megvásárlásra került egy a birtokkal szomszédos plusz 400 négyzetméternyi terület mely más helyrajzi számon szerepel. A birtok megvásárlása 2020-ban történt s vételára 11 millió 500 ezer forint volt. Fontos megemlíteni, hogy az elmúlt években történt események hatására az ingatlanpiaci árak rendkívül megemelkedtek. A jelenlegi állás szerint a régióban található hasonló jellegű szőlősök piaci ára minimum a duplájára emelkedett.

Östermelői tevékenység adatlap

Természetes személy neve:	Farkas Ágnes
Születési név:	Farkas Ágnes
FELIR azonosító:	AB3323484

Végzett tevékenységek

Tevékenység	Nébih tev. azonosító	Érvényesség kezdete	Érvényesség vége
őstermelői tevékenység	NEBIH1065273251	2023. 04. 17.	-

Felfüggesztés / eltiltás

Felfüggesztés oka	Felfüggesztés ténye	Érvényesség kezdete	Érvényesség vége
Nincs megjeleníthető adat!			

Öst. családi gazd. nyilv.tart száma:	-
Öst. családi gazd.-ban betöltött szerep:	-
Öst. családi gazd. központja:	-

6.Ábra Östermelői Nyilvántartás, Forrás: <https://portal.nebih.gov.hu/ostermelo-kereso>

A telken levő parasztház az eredeti tervek szerint felújították és kibővítették volna, de a helyi szabályok miatt az építési engedély megtagadásra került. Ennek tükrében a korábbi terveket módosították és két új apartman kerül kialakításra a birtokon, melyeket turisztikai célra fognak felhasználni a jövőben. Az elmúlt négy évben felújításra került az egyik melléképület, valamint a meglévő pince átalakításra került melynek alapterülete 15 négyzetméter. A pince előterében a HCCP előírásoknak megfelelően női és férfi mosdó, valamint a személyzeti tusoló került kialakításra melyek üzemképesek jelenleg is. Ennek teljesen mérete 30 négyzetméter. A pincéből feljőve a felújított melléképület mellett kóstoló teraszt fognak majd építeni.

A megvásárolt két telek helyrajzi száma 1839 és 1840 helyrajzi számon van nyilvántartva. A jelenlegi felállás szerint 2500 négyzetméternyi terület van beültetve, s ezen kívül hamarosan új telepítések lesznek a birtokon. Az ültetvény fajtaösszetételét tekintve 85% olaszrizling, 10% otelló és 5% egyéb szőlőfajta. A jövőben történő telepítések alkalmával szürkebarát és a házigazda kedvenc fajtáját, Merlot kerül majd ültetésre. A szőlőterület megvásárlása után sor került a szőlőültetvény megfiatalítására terméskorlátozó metszéssel, melyből fakadóan a tőketerhelés jelenleg sokkal alacsonyabb ezzel is növelve a gyümölcs minőségét. Sajnos nincs biztos adat a telepített tőkék koráról, de becslések szerint koruk minimum 30 év. Ugyan sokak számára elrettentően hangozhat az ültetvény kora, viszont ez semmit nem változtat a szőlő és ezáltal a bor minőségén. Több híres borászat készít bort öreg tőkéből származó gyümölcsből melynek eredménye egy igen koncentrált, a helyi adottságait kiemelő ital. A szőlőbirtokon található fűszernövény kert, levendulás, valamint gyümölcsfák is.

A területről származó gyümölcsből kézműves bor készült az elmúlt évjáratok során, viszont tavaly az Otelló és egyéb szőlők nem kerültek feldolgozásra. Összeségében elmondható, hogy csak Olaszrizlingből készült bort értékesítettek eddig. A szőlő feldolgozás és borászati tevékenységek a pincében zajlanak s ennek a kapacitása jóval meghaladja az itt telepített szőlő feldolgozásához szükséges befogadó képességet. Ahogyan korábban is említésre került, a birtok 11.5 millió forint vételáron lett megvásárolva, majd további 45 millió forintot költöttek a felújításra, különböző borászati eszközökre csak úgymint zúzó-bogyózó, beépített szivattyúval rendelkező lapszűrő, membránszűrő, palackozó, szüretelő kádak stb.

3.3.2 Termelői kapacitás

A pincében található jelenleg:

- 1 db 3 hektoliteres rozsdamentes acél tartály úszófedéllel
- 1 db 1 hektoliteres rozsdamentes acél tartály úszófedéllel
- 3 db 1.5 hektoliteres rozsdamentes acél tartály úszófedéllel
- 1 db 4 hektoliteres rozsdamentes acél tartály úszófedéllel
- 2 db használt francia barrique Medium pörkölésű hordó, egyenként 225 l kapacitással
- 7 db 54 literes demizson

Ezek alapján a pincetérben levő tárolóedények összes kapacitása 24.78 hektoliter. Jelenleg az egyik barrique hordó a tavalyelőtti Otelló szőlőből készült bort tartalmazza. A 2023-as évi Olaszrizling szőlőből készült bor a három hektoliteres acéltartályban található. A telek mérete ahogy korábban említésre került 5548+400 azaz 5948 négyzetméterből 2500 van beültetve mely az összes terület 42 százaléka.

Az ültetvényben 408 tőke található, melyből az értékesítés szempontjából fontos Olaszrizling 85%-ot tesz ki mely kb. 346 tőke, melynek körülbelül 10 százaléka új telepítés. A sorok egymáshoz viszonylag közel helyezkednek el, átlagos sortávolság kb. 100-120cm lehet. A szőlőben levő támrendszer felújításra szorul, ám ez csak későbbre van ütemezve. A tavalyi év során 268 kg Olaszrizling szőlő leszüretelésére került sor, melyből kb. 220 liternyi bor készült. A tőketerhelés e szerint a következőképpen alakul:

N:346 tőke

$N \times 0.9 = 346 \times 0.9 = 312$ tőke Olaszrizling szőlő ad gyümölcsöt körülbelül

Q: 268 kg

$Y = Q/N = 268/312 = 0.85 \text{ kg/tőke}$

Olaszrizling szőlő kicsi fürtöket ad, átlagos súlya 90-140 g közt alakul melynek számtani átlaga P: 115 g/fürt.

Ez alapján $Y/P = 850/115 = 7.39$ azaz 8 rügy van tőkénként ám 10% nem fakad ki, így kb. 9 rügy szokott lenni egy tőkén.

Az ebből a szőlőből készült bornak a derítése a nemrégiben megtörtént, mely bentonit alapú derítószerrel ment végbe nyílt fejtésen keresztül. A korábbi években készült borok a standard méretnek megfelelő 0.75 l méretű palackban kerültek értékesítve. A demizsonok egy részében a megmaradt törkölyből és a birtokon levő barackfa gyümölcséből lepárlott gyümölcspálinka egy része van betározva, míg a fennmaradó pálinka palackos formában értékesítve van. A pálinkák alkoholtartalma 44% körül alakul s az a Balatongyörökön található Gáspárlat pálinkaházban kerül lepárlásra. Ezen felül a birtokon levő bodzafa és levendula főzetéből házi szörp kerül még palackozásra, mely szintén értékesítve van.

Ahogy korábban is említésre került, a birtok 11.5 millió forint vételáron lett megvásárolva, majd további 45 millió forintot költöttek a felújításra, különböző borászati eszközökre csak úgymint zúzó-bogyózó, beépített szivattyúval rendelkező lapszűrő, membránszűrő, palackozó, szüretelőkádok stb. A felsorolt termékek értékesítéséből bejövő jövedelem nem éri el azt a határt mely után adóbevallást kellene készíteni így az egyszerűsített adózás lép érvénybe ebben az esetben és nyugtaadási kötelezettség ugyanúgy fennáll itt is.

3.3.3 Támogatások lehetősége

A fent említett költségek magánúton lettek előteremtve, s semmilyen külső forrást vagy segítséget nem vettek igénybe vállalkozásuk fejlesztésére. Az elmúlt évek eseményei hatására szinte minden piaci szereplő árat emelt, mely még inkább megnehezíti azoknak a kezdő gazdáknak és östermelőknek a helyzetét, akik támogatások nélkül, saját zsebből szeretnék finanszírozni a vállalkozásukat mely szinte lehetetlen feladat. A jelenlegi pályázati meghirdetések vagy a múltban meghirdetett borágazatra is érvényesíthető támogatások egyik alapfeltétele az egy hektárnyi terület megléte vagy a 10.000 euró STÉ, mely esetünkben kevesebb ennél. Mivel a beültetett területek csak 2500 négyzetmétert tesznek ki a birtokon, a

várható STÉ 0.25 hektárra számolva csak 540 euró. Abban az esetben, ha a teljes terület be lenne telepítve (s semmilyen épület nem lenne a birtokon), akkor az STÉ 5948 négyzetméterre számítva 1285 euró lenne, mely még mindig nem éri el a pályázati kiírásban meghatározott értéket. Ahhoz, hogy elérje a támogatáshoz szükséges STÉ értéket, minimum 4.65 ha területtel kellene rendelkezni.

Emellett felmerülhet a Fiatal Gazda Program igénybevételének a gondolata, mely ugyan jelenleg nincs meghirdetve, de támogatást nyújt azon gazdák számára, akik gazdaságukat kevesebb mint öt évvel ezelőtt alapították és a pályázatra jelentkezés időpontjában még nem töltötték be a 41. életkorukat. Mivel a birtok tulajdonosa 1982-ben született, a mai állás szerint erre a pályázatra már nem tud jelentkezést beadni, csakis olyanokra, amely a gazda tulajdonában levő terület nagyság meglétére alapozza többek közt a jelentkezést. Mivel jelenleg minden megtakarításukat ebbe a vállalkozásba fektették be, így nincs mód új területek vásárlására.

Emiatt a következő lehetőségeket kell keresni a jövőben:

- Megvárni, hogy a turisztikai célra felépült apartman kiadásából bejövő összegből tudjanak egy új birtokot venni.
- Valamilyen kedvező hitelkonstrukció keretében való szőlőültetvény vásárlás, mely jogosulttá teszi őket a agrárpiaci/borágazati támogatások igénybevételére.
- Turisztikai célú pályázatok igénybevétele szálláshely és vendéglátóipari épületek fejlesztésére.

Ahogy már korábban említésre került, esetünkben egy borászati kisvállalkozásról van szó, mely mérete miatt nem tud semmilyen aktív pályázatra jelentkezni, mivel azt vagy adott bevételhez, vagy adott termőterülethez kötik. Nem titok, hogy ennek eléréséhez még több pénzre van szükség, hisz ahhoz, hogy a vállalkozás megfeleljen a pályázati feltételeknek nagyobb termelési mennyiséggel van területtel kell rendelkezni, mint amivel most. Az Edericsi-Lesencei körzetben található kisebb szőlőbirtokok átlagára is minimum 20-25 millió forint, mely rendkívül nagy terhet ró a vállalkozóra és kilátástalan helyzetbe teszi.

3.3.4 Támogatás hatása a vállalkozásra

A támogatási lehetőségek feloldják a finanszírozási függést és több lehetőséget biztosítanak a terjeszkedni, újulni kívánó vállalatoknak. Ezen pályázati lehetőségek rendkívül fontos a tagállamoknak és az Európai Uniónak is hisz, ezzel stabilizálják a leginkább érzékeny piaci résztvevőket, a kis- és középvállalkozásokat. A pályázati pénzek szétosztása segít abban, hogy az EU-n belül a tagállom közötti anyagi különbségek csökkenjenek, valamint nagy gondot fordítanak a regionális differenciák leküzdésében, azaz a leszakadó vidék és Budapest közt. A Burnside–Dollar kutatás (2000) szerint a gazdaságra csak akkor hatnak pozitívan a változások, ha már egy amúgy is kifejlett gazdasággal és intézeti rendszerrel bír a szóban forgó állam. Amennyiben ez nem így van, a pályázati pénzek semleges hatással lesznek az ország gazdasági növekedésére. Ezt a kijelentést többen is körbejárták, s a legtöbben hasonló eredményre jutottak. Ahogy Bourguignon–Sundberg (2007) szerint nem lehet egyenes águ következtetéseket levonni a pályázati pénzek hatásáról, azaz nem egyértelmű, hogy ez jó irányba mozdítaná-e egy ország gazdaságát.

A fent említett tanulmányok főként nemzetközi viszonylatokat vettek alapul, s nem az EU-ra koncentráltak. A későbbiekben több olyan tanulmány is kiadásra került, mely szerint az EU által

biztosított pályázati pénzek mozgatórugóként funkcionálnak az EU tagállamaiban, azaz a pályázatoknak fontos szerepe van a gazdasági növekedés elősegítésében, valamint jótékony hatást gyakorol az exportra, a profitábilis működésre, a foglalkoztatásra és termelékenységre. (LÓPEZ et al, 2011).

Abban az esetben, ha a pályázati feltételeken változtatnának vagy kiírnának valami olyan pályázatot mely kompatibilis az üzemi méreteikkel lehetőségünk lenne a következőkre:

- A birtokon szereplő parasztház felújítása és bővítése úgy, hogy az megfeleljen az önkormányzat által előírt szabályoknak. Ugyan az eredeti építési engedély elutasítására került, lehetséges más módon bővíteni és felújítani a birtokon levő parasztházat, de ennek magasabb a költsége, kb. 500.000 Ft/négyzetméter.
- Szálláshely megnyitásával együtt reggeli lehetőség külsős vendégek számára is
- Kóstolóterasz és vendéglátó egység megnyitása, mely növelné a bevételeket, s ezáltal könnyebb lenne új területeket vásárolni a vállalkozás bővítéséhez.
- Változatos programlehetőségek lehetősége, csakúgy, mint kerékpár, evezősbérlés.
- Nagyobb bemutatóterek, ahol borkóstolókat lehetne tartani más borászok meghívásával.
- Marketingszolgáltatások igénybevétele, reklámozás a social media felületeken és írott formában melyre jelenleg forráshiány miatt nincs lehetőség.
- Bortaxi szolgáltatás azoknak, akik szeretnék felfedezni a környéken található más borászokat és nem szeretnének lemondani a borivás élményéről.
- Delikátbolt megnyitása, ahol házi készítésű termékeket árusítanának, ezzel is növelve a birtok hírnevét.
- Támrendszer cseréje
- Új területek vásárlása, mely növelné a feldolgozott szőlő mennyiségét, s ezáltal a belőle készült bor mennyisége is több lenne.

1. Tegyük fel, hogy egy kisebb összegű pályázati összeg megszerzésével lehetőség adódik fél hektár szőlőtermő terület megszerzésére

0.5 ha= 50x100= 5000 négyzetméter, ahol közepes távolságú, alacsony kordon művelésmódú Olaszrizling szőlő van.

Ez alapján az átlag sortávolság 160 cm és a tőtávolság 110 cm.

50: 1.6= 31.25 sor, melyből fél sort mindkét oldalon el kell hagyni, így 30 sorral kell számolnunk

100:1.1= 90.90 tőke/sor= 90 tőke/sor

$30 \times 90 \text{ tőke} = 2700 \text{ tőke} / 0.5 \text{ ha}$

$N = 2700$

$P = 0.115 \text{ kg}$

Átlag rügyszám 11 az alacsony kordon esetén-10%= 10 rügy

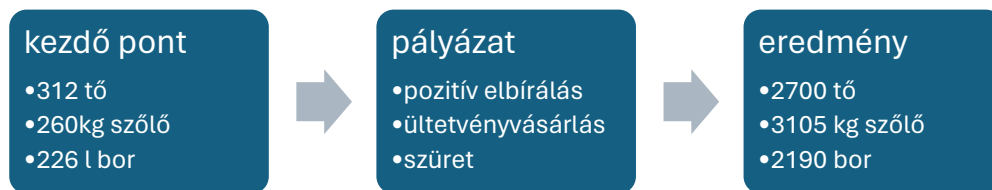
$Y = 0.115 \times 10 = 1.15 \text{ kg}$

$Q = 2700 \times 1.15 = 3105 \text{ kg szőlő}$

Átlag mustnyerés 75% azaz 2328.75 l must lesz ennyi szőlőből

Átlag seprő arány 6%=2328.75x0.94=2190

2190 l bor készülhet ennyi szőlőből, mely majd 1000%-es növekedés a tavalyi évhez képest. Ezen arányú növekedés egészen példa értékű, s hatalmas előrelépés lenne a vállalkozás fennmaradása és fejlődése tekintetében.

8. Ábra saját adatok alapján számítva

4. Összefoglalás

4.1 Szakmai gyakorlat hatása

A fenti információkat alapul véve kimondhatom, hogy magamat alkalmasnak tartom szakmai kérdések megvitatására és önálló vélemény megalkotására. A szakmai gyakorlatom kezdete óta új információkat szereztem, melyek segíthetnek a későbbi borászati előmenetelemben. Az elmúlt néhány hét alatt szakszerű információkkal bővült a tudásom. Ez nagyrészt a szakmai gyakorlatom vezetőjének köszönhető. Emellett nagy erőfeszítést tettem meg ahhoz, hogy ezt a dolgozatot megírjam, s a dolgozat elkészítéséhez szükséges anyagok elolvasása és felkutatása

minden eddiginél nagyon elhatározást és idő befektetést igényelt. Boldog vagyok, hogy eljuthattam idáig s azt itt megszerzett tudásomat később hasznosítani tudom.

4.2 Önálló gondolatok és kritika

Sajnos azzal is szembesültem, hogy ugyan a KAP és MTÜ kedvező pályázati lehetőségeket kínál a kkv és agrárium részére mely rendkívül sok emberhez el tud jutni. Ennek ellenére én úgy gondolom, hogy csakúgy, mint az EU mint Magyarország ezért fontos döntéshozóinak egy tágabb, igazságosabb keretrendszer hoz létre a kezdő vagy adott bevételi/területi értéket el nem érő gazdának, hisz jelenleg nincs olyan pályázati lehetőség mely utat adna azoknak a gazdáknak akik nemrég kezdték tevékenységüket és természetes okokból, nem rendelkeznek a feltételek előállításához szükséges eszközökkel.

A sajtóban és szakmai szférában lelkesen reklámozzák a pályázati pénzek hatását, s hogy ez milyen nagy segítség volt a magyar háztartások számára. Itt felmerül a kérdés, hogy mi van azokkal, akik kiszorulnak a támogatási keretből? Számukra milyen lehetőséget nyújt a kormány és az Európai Unió? Szakmai szemmel tekintve, fontos lenne megvizsgálni, hogy hány gazdától van megvonva a támogatás lehetősége, valamint, hogy azok akik a támogatásokat igénybe vették (legyen szó itt nem csak az agráriumról, hanem a tagállam egészéről), azok mire is fordították ezeket a pénzeket. Felülvizsgálatra és reformokra lenne szükség a pénzek igazságosabb elosztásáról, mert ezeket a lehetőségeket nagyrészt csak olyan emberek tudják igénybe venni, akik már egy nagyobb tőkével rendelkeznek.

Fontosnak tartom továbbá, hogy kormányunk, szakszervezeteink és kamaráink ösztönzőleg hassanak a dolgozni akaró, vállalkozni vágyó fiatalokra, akik szociális helyzetükből fakadóan nem engedhetik meg maguknak egy beruházást, viszont piacképes üzleti tervvel és vízióval rendelkeznek. Ezen kívül ki kell emelni, hogy a különböző geopolitikai események, klímaváltozás és energiaválság hatására rendkívül magas infláció van az országban, mely negatív irányba mozdítja a profitabilitást. Emiatt is célszerű lenne az SZJA, szocho és ÁFA csökkentés. Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy a vásárlóerőnk igen megcsökkent az elmúlt években, mely miatt megkerülhetetlennek tartom a bérek megemelését és a pedagógiai szférában dolgozók béreinek rendezését is, hisz hozzáértő szakemberek nélkül sem az ország, sem az agrárium nem tud életképes maradni. Ugyan elmondható, hogy a mezőgazdasági

vezetők iskolázottsága pozitív irányba mozdult el, de az átlag életkoruk egyre magasabb mely veszélyt jelenthet a magyar mezőgazdaság túlélésében.

Befejezésképp szerintem sokkal nagyobb figyelmet kellene fordítani a fiatalok szakmai oktatására, s különböző ösztönző eszközöket bevetve meggyőzni őket arról, hogy a szakmai tudás értékes és egy agrárpiaci vállalkozás kifizetődő lehet meghatározott munka befektetésével. Új oktatási és finanszírozási programok keretében tudnánk a fiatal lakosságot meggyőzni arról, hogy az igaz munka érték és az agrárium fennmaradása közös érdekünk. Új mezőgazdasági technológiák és zöld politika használatával tudnánk a gyerekeket ösztönözni a későbbi agrárpiacon való elhelyezkedésre. Ennek egyik legfontosabb pontja a szakszerű oktatás és a mezőgazdasági szférában dolgozó alkalmazottak bérének rendezése, mely egy fenntarthatóbb összetartó közösséget eredményez. Ezen mondatok talán túl idillinek tűnnek, de ha ezt más nemzetek megtudták az EU-ban vagy azon kívül valósítani akkor ez a feladat csak tőlünk függ. Ennek eléréséhez átfogó gazdasági, politikai, oktatási és választási reformokra van szükség, mert csak egy komponens megváltoztatásával nem tudjuk hosszú távon működtetni országunkat.

5. Irodalmi jegyzék

1. BOURGUIGNON, SUNDBERG (2007): Aid Effectiveness: Opening the Black Box. The American Economic Review, Vol. 97
2. BURNSIDE, C.–DOLLAR, (2000): Aid, Policies, and Growth. The American Economic Review, Vol. 90
3. EUROPEAN COMMISSION (2022): Common Agricultural Policy információs kiadvány
4. EPERJESI I : Borászati Technológia, Mezőgazda Kiadó
5. ÉGETŐ M (2001): Szőlőhegyi szabályzatok és hegyközségi törvények a 17–19. századból, Magyar Tudományos Akadémia 2001
6. Dr. FÜLÖP L, Dr. KAISER G, LENTS J. (1995): Szőlőtermesztés, Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.
7. GAZDAG (2022): Balaton felvidéki templomromok öröksége, legendái és szakrális üzenete, Szülőföld Könyvkiadó Kft
8. HUGH J- JANCIS R (2020): A bor világtalasa, 8. teljesen átdolgozott kiadás, GABO Kiadó
9. KÖVÉR G. (2020): Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig
10. Közgazdasági szemle, LXIV. ÉVF., 2017. október
11. LÓPEZ, ACEVEDO, G. TAN (2011): Impact evaluation of small and medium enterprise programs in Latin America and the Caribbean, The World Bank
12. NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL (2023): A mezőgazdasági őstermelő adózása információs füzet

13.NEMZETI AGRÁRKAMARAI KIADVANYOK (2023):

- A mezőgazdasági tevékenységüket megkezdő fiatal mezőgazdasági termelők támogatása
- Termeléshez kötött támogatások
- Közös Agrárpolitika 2023-2027

14. VAJKAI (1958): Balaton melléki présházak - ANTIKVÁR

6. Hivatkozásjegyzék

1. Borászati gépek beszerzéséről szóló pályázat

<https://www.agroinform.hu/palyazatok/boraszati-gepbszerzes-tamogatas-69971-002>

(Utolsó letöltés 2024.04.24)

2. HEGYKÖZSÉGEK NEMZETI TANÁCSA (2015) Balaton-felvidéki borvidék rendtartása:

<https://hnt.hu/wp-content/uploads/2015/07/Balaton-felvid%C3%A9ki-borvid%C3%A9k-rendtart%C3%A1s.pdf>

(Utolsó letöltés 2024.04.24)

3. INTERNATIONAL ORGANISATION OF VINE AND WINE (2023)

World Wine Production Outlook

https://www.oiv.int/sites/default/files/documents/OIV_World_Wine_Production_Outlook_2023_2.pdf

(Utolsó letöltés 2024.04.27.)

4. KSH Magyarország földterülete művelési ágak szerint

https://www.ksh.hu/stadat_files/mez/hu/mez0008.html

(Utolsó letöltés 2024.04.24)

5. KSH Fontosabb gyümölcsfélék és a szőlő betakarított területe

https://www.ksh.hu/stadat_files/mez/hu/mez0014.html

(Utolsó letöltés 2024.04.24.)

6. KSH A mezőgazdaság összefoglaló adatai

https://www.ksh.hu/stadat_files/mez/hu/mez0001.html

(Utolsó letöltés 2024.04.23)

7. A mezőgazdasági őstermelők elhelyezkedése az agrárszektorban - KSH tájékoztatósi adatbázisának mezőgazdasági vállalkozásokról szól

<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>

(Utolsó letöltés 2024.04.23.)

8. dr. MÉSZÁROS, Balaton-felvidéki borvidék

<https://bor.hu/borregiok/balaton-felvideki-borvidek>

(Utolsó letöltés 2024.04. 21)

9.STÉ kalkulátor

<https://agrarkozossege.hu/kalkulator/>

(Utolsó letöltés 2024.04.24)

10.Tanúhegyek a Balaton felvidéken

<https://funiq.hu/4111-tan%C3%BAhegyek-a-balaton-felvid%C3%A9ken>

(Utolsó letöltés 2024.04.24.)

7. Említett jogszabályok, rendeletek

1886. XXII. törvény

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=88600022.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D32>

(Utolsó letöltés 2024.04.23)

1893. XXIII. törvény

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=89300023.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D33>

(Utolsó letöltés 2024.04.25)

1894.évi XII. törvény VIII. fejezet

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=89400012.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D34>

(Utolsó letöltés 2024.04.23)

7. 1929 évi XVII. törvénycikk

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92900017.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D40>

(Utolsó letöltés 2024.04.22)

1938.évi XXXI. törvénycikk

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93800031.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D41>

(Utolsó letöltés 2024.04.22.)

9. 1994.évi CII. törvénycikk

<https://njt.hu/jogszabaly/1994-102-00-00>

(Utolsó letöltés 2024.04.22)

10. 1997.CXXI. törvény

<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700121.TV>

(Utolsó letöltés 2024.04.21)

2006-os bortörvény

<https://boraszat.kormany.hu/download/c/39/20000/jelolesi-utmutato.pdf>

(Utolsó letöltés 2024.04.25.)

2020-as bortörvény

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000163.tv>

(Utolsó letöltés 2024.04.25)

2020.évi új CCCXXIII. családi gazdaságokról szóló törvény

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000123.tv>

(Utolsó letöltés 2024.04.24.)

2115/2021/EU rendelet

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2115>

(Utolsó letöltés 2024.04.25)

8.Ábrajegyzék

1.Ábra Agrárpiaci szereplők vállalkozási formái

<https://www.nak.hu/hatosagi-szakmai-ugyek/csaladi-gazdasagok/csg>

2. Ábra Szín szerinti borfogyasztási ráta

<https://vino-joy.com/2023/12/13/global-consumption-of-white-and-rose-wine-overtakes-red/>

3.Ábra Világ bortermelése

https://www.oiv.int/sites/default/files/documents/OIV_World_Wine_Production_Outlook_2023_2.pdf

4. Ábra Balaton-felvidéki borvidék kiterjedése

<https://www.boraszportal.hu/magyarország-borvidekei/balaton-felvideki-borvidek-28>

5.Ábra Szín szerinti ültetvényarány, diagram saját gyűjtés alapján

6.Ábra Östermelői Nyilvántartás

<https://portal.nebih.gov.hu/ostermelo-kereso>

7.Ábra Termőterület összetétel szín szerint

<https://www.hnt.hu/wp-content/uploads/2024/03/Szolovel-beultetett-terulet-2023.pdf>

8. Ábra saját és fiktív adatokból számítva

9.Kötelező nyilatkozatok

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat / diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:

GYURCSIK BETTINA

A Hallgató Neptun kódja:

B87FNT

A dolgozat címe:

Mezőgazdasági kisvállalkozások pályázati lehetőségei és annak határai

A megjelenés éve:

2024

A konzulens intézetének neve:

Székesfehérvári és Borsodszéki Intézet

A konzulens tanszékének a neve:

Székesfehérvári Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024 év 04 hó 28 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.1. sz. melléklete: Konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Gyurcsik Bettina (név) (hallgató Neptun azonosítója: B87FNH)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: 2024 év április hó 19 nap

Tóth Dániel
belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.